

تحلیل راهبردی مدیریت مطلوب روستایی و کارآفرینی بر مبنای اقتصاد گردشگری روستای میقان

علی اکبری^۱

استادیار گروه معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام خمینی (ره) شهرری، تهران، ایران.

عباس یعقوب‌نژاد

دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت پروژه و ساخت، گروه معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام خمینی (ره) شهرری، تهران، ایران.

فرناز سعیدی‌نیا

دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت پروژه و ساخت، گروه معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام خمینی (ره) شهرری، تهران، ایران.

امیرحسین فتاحی

دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت پروژه و ساخت، گروه معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام خمینی (ره) شهرری، تهران، ایران.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۱/۱۳ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۹/۲۳

چکیده

در نزدیکی شهر اراک، روستای میقان با ظرفیت‌های خاص خود، می‌تواند بر اساس مدیریت مطلوب روستایی، بستری برای پیاده‌سازی مبانی توسعه پایدار مبتنی بر گردشگری باشد. در این پژوهش ضمن معرفی مبانی مدیریت روستایی و توسعه پایدار روستایی، پس از تحلیل ویژگی‌های روستای میقان، به تشریح جاذبه‌های گردشگری آن پرداخته شده است. در این پژوهش، رویکرد تحقیق کیفی است و روش تحقیق پیمایشی-توصیفی و تحلیلی-پیمایشی بر پایه مطالعات اسنادی و میدانی است. برای پاسخ به پرسش‌های تحقیق بر مبنای تکنیک تحلیلی SWOT ۵۰ نفر از متخصصان به‌عنوان جامعه نخبگان مورد توزیع پرسش‌نامه قرار گرفتند. تیم پژوهش همچنین اقدام به گردآوری داده‌های میدانی از طریق انجام مصاحبه، مشاهده و عکس برداری کرده است. بر مبنای نظر پرسش‌شوندگان، تحلیل‌های حاصل از SWOT نشان می‌دهد که قوت و ضعف‌های موجود در روستا به‌مثابه عوامل درونی مدیریت راهبردی امتیاز ۳.۱۲۸ و فرصت‌ها و تهدیدهای بیرونی امتیاز ۳.۴۸۶ را کسب کرده‌اند. بر اساس امتیازهای مشخص شده در داده‌های میدانی، مهم‌ترین نقاط قوت روستا عبارت‌اند از: وجود سیستم گازرسانی با ۱۵ درصد، وجود قابلیت‌های طبیعی مثل تالاب و چشمه ۱۴.۸ درصد، وجود جاذبه‌های جغرافیایی مانن تالاب با امتیاز وزنی ۱۴.۵ درصد؛ مهم‌ترین نقاط ضعف عبارت‌اند از: نبود آب کافی و از بین رفتن قنات‌ها و پایین رفتن آب‌های زیرزمینی با ۱۲.۵ درصد، مهاجرت تعداد زیادی از مردم و کم شدن جمعیت با ۱۱.۲ درصد. مهم‌ترین فرصت‌ها عبارت‌اند از: احداث اقامتگاه بوم‌گردی با ۱۸.۵ درصد، امکان رونق صنعت گردشگری با ۱۳.۵ درصد، امکان گسترش کشاورزی و دامداری با ۹.۶ درصد، امکان جذب گردشگر با ۹.۶ درصد و مهم‌ترین تهدیدها عبارت‌اند از: احتمال تمام شدن آب‌های زیرزمینی با ۱۸ درصد، خشک شدن منابع آبی و مهاجرت به شهر با ۱۱.۲ درصد، عدم توجه به کمبود آب و آبیاری با ۱۰.۴ درصد. بر همین اساس در انتها جدول تحلیل راهبردهای مدیریت روستایی مبتنی بر توسعه گردشگری روستای میقان ارائه شده است.

کلمات کلیدی: مدیریت روستایی، اقتصاد گردشگری، کارآفرینی روستایی، گردشگری روستایی، روستای میقان.

مقدمه

در حال حاضر رشد زیاد جمعیت، کمبود امکانات و منابع موجود و پیدایش نیازهای اقتصادی و اجتماعی جدید، چالش‌های بزرگ پیش روی کشورهای درحال توسعه است، رکود اقتصادی عامل بسیاری از این مشکلات است؛ اما با توجه به روند پیشرفت کشورهای توسعه یافته می‌توان متوجه شد که کارآفرینی ابزار مهم و کارآمدی برای کاهش این مشکلات است (میردامادی و دیگران، ۱۳۹۲). نبود امکانات کافی، شغل مناسب و عدم امنیت شغلی در روستاها باعث مهاجرت افراد از روستا به شهر شده است. سوء مدیریت در بخش روستایی همواره باعث هدر رفت نیروی انسانی و زمینه‌ساز مهاجرت اهالی به سمت حاشیه شهری می‌شود و فعال ساختن سرمایه‌های اجتماعی و مشارکت‌های مردمی و به‌کارگیری منابع انسانی حاضر در منطقه، به‌عنوان استراتژی راهبردی برای آبادانی و توسعه روستایی، مشکلات پیش رو قابل حل خواهد بود. مدیریت مطلوب روستایی، شناخت پتانسیل‌های روستا و واقف بودن به مشکلات روستا می‌تواند کمک زیادی به رشد و پیشرفت روستا کند. از جمله مشاغل مطمئن در بخش روستایی، صنعت گردشگری است. پیشرفت این صنعت باعث رشد روستا می‌شود، چراکه می‌تواند در کنار شغل اصلی مردم روستا قرار گیرد و هم می‌توان تولیدات کشاورزی و دامی را به گردشگران عرضه کرد. مدیریت صحیح در صنعت گردشگری باعث حفظ محیط‌زیست می‌شود. صنعت گردشگری اگر با مدیریت صحیح پیش رود می‌تواند باعث زنده نگاه داشتن روستاها، فرهنگ‌ها و آداب و رسوم شود و می‌تواند از تخریب و از بین رفتن جاذبه‌های طبیعی و تاریخی جلوگیری کند. این سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها، مدیریت و اجرای برنامه‌های مختلف، توسعه زیرساخت‌های لازم و ضروری و جذب منابع مالی و انسانی بر عهده دهیاران و شوراهای اسلامی است که می‌توانند با توجه به دانش بومی و محلی در توسعه کارآفرینی روستایی نقش مهمی ایفا نمایند (هاشمی و دیگران، ۱۳۹۰).

در این پژوهش، رویکرد تحقیق کیفی است و روش تحقیق پیمایشی-توصیفی و تحلیلی-پیمایشی بر پایه مطالعات اسنادی و میدانی است. ابتدا جهت تشریح ادبیات موضوع، مطالعات کتابخانه‌ای در رابطه با گردشگری و گردشگری روستایی در منابع علمی انجام شده است. پس از بررسی منابع، با بازدید از روستا، محدوده روستا و شرایط خاص آن در مطالعه میدانی مشخص شد و سپس پرسش‌های تحقیق مطرح و پاسخ داده شد. سرانجام با توجه به سؤالات مطرح شده و داده‌های میدانی در دست، مطالعات جمع‌آوری شده و به روش SWOT مورد تحلیل قرار گرفته است.

رویکرد مفهومی و نظری

برای فراهم کردن زمینه توسعه گردشگری در نقاط مختلف منطقه‌ای و به‌ویژه روستایی، به مطالعات و در زمینه گردشگری روستایی پرداخته شده است. در این مطالعات، بررسی تحولات اجتماعی و فرهنگی، علمی-اقتصادی-سیاسی و فناوری مدنظر بوده است که زمینه‌ساز رشد گردشگری در دهه ۲۰ میلادی و بعد از جنگ جهانی دوم شد (Williams, 2009: 3; Warn, 1999: 24; Robinson, 1990). به همین سبب گردشگری روستایی از دهه‌های ۶۰ و ۷۰ میلادی از منظر اقتصادی برای کشاورزان و از ۱۹۹۲ از منظر توسعه گردشگری بیشتر مورد توجه قرار گرفت (ازکیا و نامور ۱۳۹۲: ۱۱۰). مشکلات روزافزون اشتغال و بیکاری، کشاورزان و دامداران، جمعیت و مهاجرات ساکنان روستا به شهرها سبب مطالعات بیشتری در زمینه گردشگری و حل آن مشکلات با رجوع به مسئله

گردشگری روستایی شد تا بتوان با بهره‌گیری از گردشگری و ویژگی‌های مثبت آن به رونق و برپایی، احیا و حفظ و نگهداری آثار تاریخی و شناساندن روستا به دیگر مردم کمک شایانی کرد (Cowley & Gillmor, 2008: 147-149).

مدیریت روستایی

یکی از عوامل تأثیرگذار که نقش بسیار مهمی در موفقیت و بقای سازمان‌های زیرمجموعه می‌گذارد و موجب به وجود آمدن ارزش اقتصاد روستایی شده و افزایش اشتغال را در روستاها به دنبال داشته، مدیریت روستایی است (سعیدی، ۱۳۸۸: ۱۷۹). مدیریت روستایی تنظیم و تلفیق عوامل مختلف طبیعی، انسانی و اقتصادی در جامعه روستایی است که تا چند دهه قبل از این، یکی از منابع تعیین‌کننده خزان و اساس اقتصاد کشور به شمار می‌رفت (آسایش و قنبری، ۱۳۸۷). به فرآیند سازمان‌دهی و رهبری جامعه و محیط روستایی از طریق شکل دادن و منظم کردن سازمان‌ها و نهادها و فعالیت‌های تعریف‌شده مدیریت روستایی می‌گویند، بدین‌صورت که این سازمان‌ها و نهادها ابزاری برای تأمین هدف‌های جامعه روستایی و تحقق توسعه روستایی هستند (بدری و موسوی ۱۳۸۸: ۱۴-۱۱). این تعریف وسیع از مدیریت روستایی، علاوه بر رسیدگی به مشکلات امور مربوط به روستاها، مدیریت روستایی را برای کارشناسان و متخصصان در محورهای یادشده آشکار می‌سازد. بر این اساس اهداف مدیریت روستایی ایجاد رابطه منطقی و حساب‌شده میان انسان و محیط برای رسیدن به رضایت و خوشحالی در زندگی مردم مناطق روستایی است. وجود عناصری برای برنامه‌ریزی آینده و اداره امور فعلی روستا در اولویت است. این عناصر باید از همکاری و تعادل میان دولت و بازار، مردم محلی و تشکل‌ها و سازمان‌های محلی تشکیل شود (مهدوی و کریمی، ۱۳۹۱: ۶).

اگر تعریف مدیریت، هنر انجام دادن کار به‌وسیله دیگران وصف شود بخشی از مشکلات پایه‌ای مدیریت روستایی از سویی مربوط به حاکمیت دارای سلطه، انجام برنامه‌ریزی بایدید از عرش به فرش است و از سویی دیگر شرکت نکردن اهالی در فعالیت‌های مدیریت روستا، افزونی وسعت فقر، بحران تغذیه و مهاجرت و امثالهم (بدری ۱۳۹۰، ۱۵۹). از عناصر مهم مدیریت روستایی، برنامه، مدیریت و زیرساخت را می‌توان نام برد که سه عنصر بااهمیت در رسیدن به اهداف اصلی آن هستند که شامل: کم شدن مهاجرت‌ها، پر کردن شکاف اقتصادی-فرهنگی میان روستا و شهر، پیشرفت کشاورزی و کم شدن فقر در روستا است (Sayahi Kashi, 2004: 185-190). مدیریت روستاها در کشور ما، تحولات رسمی و غیررسمی زیادی را گذرانده است. در دوران مشروطه این تغییرات با پذیرفتن کلدخدا به‌عنوان مدیر و همه‌کاره روستا آغاز شده و بعد از گذراندن تجربه‌های ناشی از اصلاحات ارضی در دهه چهل و پنجاه شمسی، در حال حاضر به سازمان تازه‌ای به نام دهیاری تغییر ماهیت داده که مسئولیت آن بر گردن دهبان است (ایمانی جاجرمی و عبداللهی، ۱۳۸۸: ۲۳۶). منشأ این تحولات غالباً فرامحلی و یا دولتی بوده است اما اکنون که مدیریت روستایی واجد ساختار رسمی است، لازم است با استفاده از رویکردهای نوین و مدیریتی به ارتقای این ساختار کمک کرد تا زمینه توسعه پایدار در مناطق روستایی به وجود آید. ضرورت تحقق این امر، واگذاری اختیارات تصمیم‌گیری به شوراهای محلی و نهادهای غیرحکومتی است تا توسعه پایدار محلی و منطقه‌ای اتفاق بیفتد (رکن‌الدین افتخاری و قادری، ۱۳۸۱: ۳۴).

مدیریت و توسعه نوین روستایی

مدیریت نوین روستایی از عوامل مهم در نظام اقتصادی است و می‌تواند موجب رشد و توسعه اقتصادی کشور و موجب ایجاد اشتغال شود. این امر خود باعث افزایش ارزش اقتصادی در مناطق روستایی می‌شود (حیدری و سنجرانی ۱۳۹۶: ۲۲۴). در این میان یکی از مفاهیم کلیدی و مهم، که در دهه‌های گذشته بسیار مورد توجه بوده، سرمایه اجتماعی است. این موضوع مجموعه‌ای از قوانین، راه‌ها، عادات‌های اجتماعی، نهادها و سنت‌های هر جامعه را تشکیل می‌دهد. این مناسبات، وسیله‌ای برای تحقق هدف‌ها و منافع شخصی و گروهی و اجتماعی محسوب می‌شوند (زنگنه و دیگران، ۱۳۹۰). در این میان نقش شورای روستا اساسی است. نهادینه کردن حضور مردم در صحنه‌های اجتماعی و فرهنگی بر عهده شورای روستا است. این نهاد مدیریتی و واسطه‌ای علاوه بر کاستن نارضایتی مردم در مواقع مورد نیاز، ظرفیت پاسخ‌گویی دولت را نیز افزایش می‌دهد (رضایی و دیگران، ۱۳۹۱: ۵۵-۵۰). از دید تودارو، توسعه ملی بدون توسعه روستایی ممکن نیست و این دو مقوله کاملاً به هم وابسته هستند چراکه منشأ همه مسائل و مشکلاتی نظیر رشد جمعیت، عقب‌ماندگی، بیکاری جوانان، فقر گسترده در سطح ملی در نواحی روستایی نهفته است. در چهار بعد اجتماعی، اقتصادی، محیط زیستی و امنیتی-سیاسی می‌توان نقش و تأثیر توسعه روستایی بر توسعه ملی را ردیابی کرد (ازکیا ۱۳۹۶: ۸). توسعه روستایی بخش تأثیرگذاری از توسعه ملی است و هدف آن کاهش فقر روستایی، رفع سوء تغذیه، تأمین حداقل خدمات عمومی، ایجاد فرصت‌های شغلی جدید و افزایش درآمد و بهره‌وری، خوداتکایی، تأمین امنیت اجتماعی و جلوگیری از خروج منابع از روستا و انتقال منابع به مناطق روستایی است (توکلی و دیگران ۱۳۹۱: ۳). صنعت گردشگری روستایی یکی از مهم‌ترین راه‌های توسعه روستایی برای ایجاد شغل و ورود ارز و سرمایه و نیز حمایت‌های همه‌جانبه روستایی است. این صنعت می‌تواند منبع پایدار درآمد و اشتغال برای روستاییان باشد و نیز ابزاری بسیار مناسب برای رشد و توسعه اقتصادی-اجتماعی روستا (رحمانی و کریمی، ۱۳۹۴). در گذار به توسعه پایدار لازم است معضلات کشورهای در حال توسعه، مانند کمبود درآمد، گرسنگی و غیره، اول در روستاها حل شود. از این رو، برآورده ساختن مایحتاج مردم روستا از اولویت ویژه‌ای برخوردار است (طاهری، ۱۳۷۸). بنابراین بازسازی ظرفیت‌های تولید، عدالت اجتماعی، اقتصاد، توزیع مناسب جمعیت و توسعه کشاورزی، همگی عواملی هستند که ضرورت توجه به توسعه روستایی و مدیریت آن را روشن می‌سازد.

کارآفرینی روستایی

کارآفرینی روستایی به دنبال شناسایی فرصت‌های نو، خلاقیت و نوآوری در فعالیت‌های کشاورزی و غیر کشاورزی، کاربری اراضی و استفاده درست و نوآورانه و متنوع باهدف توسعه روستایی است. کارآفرینی از دو جهت برای جامعه روستایی و مدیریت روستایی ارزشمند است، اول آنکه باعث ایجاد اشتغال و تولید در روستاها می‌شود و دوم به توسعه خدمات روستایی کمک می‌کند (ابراهیمی و دیگران ۱۳۹۲: ۸۵). کارآفرینی یکی از راه‌های افزایش بهره‌وری، کاهش بیکاری و افزایش درآمد مردم است. قطعاً کارآفرینی روستایی نقش بسزایی در رفع مشکلات موجود در مناطق روستایی دارد و می‌تواند دولت را در مسیر توسعه یاری کند (فاضل بیگی و یآوری ۱۳۸۸: ۵۳-۵۲).

کارآفرین به معنای تعهد داشتن است و کارآفرین به کسی می‌گویند که توانایی تشخیص و ارزیابی فرصت‌های کسب‌وکار را دارد و می‌تواند امکانات و منابع لازم را جمع‌آوری کند و به بهترین شکل از آن‌ها بهره‌گیرد و عملیات

مناسبی را برای رسیدن به پیروزی و حصول نتیجه عالی پی‌ریزی کند. کارآفرینی پدیده‌ای موقعیتی است و شخص کارآفرین انسانی نوآور با ذهنیتی مثبت و خلاق است که فرصت‌های سودآور و کشف نشده را شناسایی می‌کند و می‌کوشد تا ترکیب‌های جدیدی از منابع کم و نادر ارائه کند و با قبول تمام سختی‌ها و ریسک‌ها تلاش می‌کند تا خود و جامعه را سعادت‌مند کند (همان‌جا). از نظر ورتمن کارآفرینی روستایی عبارت است از یک شبکه هماهنگ جدید که خدمتی جدید یا تولیدی را معرفی می‌کند و یا بازار جدید ایجاد می‌کند و یا از فناوری‌های نو در محیط روستا استفاده می‌کند و کمک می‌کند مردم فرصت‌های پیش رو را به فعالیت‌های اقتصادی سودده تبدیل کند. کارآفرینی روستایی بر این واقعیت تأکید دارد که باید در نواحی روستایی شغل ایجاد شود؛ از این رو قابلیت برای کمک به تنوع‌بخشی به درآمد و میزان تولیدات کشاورزی و غیر کشاورزی روستاییان به حساب می‌آید (نجفی و دیگران ۱۳۹۳: ۴۰). نوآوری و خلاقیت از پایه‌های اصلی در توسعه پایدار است، به واسطه کارآفرینی روستایی به‌ویژه در قسمت کشاورزی و شناخت محدودیت‌ها، نقاط قوت و ضعف جوامع روستایی، طبق برنامه‌ریزی راهبردی مناسب، به توسعه اقتصادی روستایی کمک فراوان کرد (طوسی و دیگران ۱۳۹۳: ۱).

مشکلات و چالش‌های کارآفرینی

از مهم‌ترین مشکلات و چالش‌هایی که در بحث کارآفرینی روستایی مطرح می‌شود می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: عدم دسترسی به امکانات و سرمایه کافی، مشکل در ارائه خدمات و کالا، تمایل افراد به مهاجرت، افزایش بیش از حد تغییر کاربری اراضی زراعی، کمبود سازمان‌های حمایت‌کننده توسعه روستایی (فاضل بیگی و یآوری ۱۳۸۸: ۵۳).

گردشگری روستایی

یکی از پررونق‌ترین فعالیت‌های اقتصادی جهان صنعت گردشگری است و چون در توسعه اقتصادی و اجتماعی ملت‌ها نقش مهمی دارد به آن صادرات نامرئی نیز می‌گویند (هادیانی و دیگران، ۱۳۸۹: ۲ به نقل از رضوانی، ۱۳۸۲).

جدول ۱. تقسیم‌بندی گردشگری روستایی

نوع گردشگری	حوزه عملکردی
گردشگری طبیعی	به طور عمده در تعامل با داده‌های اکولوژیکی قرار دارد.
گردشگری فرهنگی	مرتبط با فرهنگ، تاریخ، میراث فرهنگی و باستانی مردم روستایی است.
گردشگری بومی	نوعی گردشگری است که علاوه بر تعامل با جاذبه‌های طبیعی با زندگی هنجارهای اجتماعی مردم که خود نیز در تعامل با جاذبه‌های طبیعی فوق است، در ارتباط هست.
گردشگری دهکده‌ای	در این نوع از گردشگری گردشگران در خانوارهای دهکده زندگی کرده و در فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی روستا مشارکت می‌کنند.
گردشگری کشاورزی	در این نوع گردشگری گردشگران بدون ایجاد پیامدهای منفی روی اکوسیستم مناطق میزبان یا فعالیت‌های سنتی کشاورزی در تعامل می‌باشند و یا در آن مشارکت می‌کنند.

منبع: (قدیری و دیگران، ۱۳۸۵)

برخی معتقدند گردشگری روستایی فلسفه‌ای برای توسعه روستایی است و بر سه دیدگاه عمده استوار است: ۱- راهبردی برای توسعه روستایی که منعکس‌کننده ویژگی‌های روستا است. ۲- در برخی موارد ابزار و سیاستی است

برای بازسازی اقتصاد روستایی ۳- سیاست و ابزاری است برای توسعه پایدار روستا (رکن‌الدین افتخاری و قادری ۱۳۸۱: ۲۹-۲۸).

خانه‌های دوم

خانه‌های دوم مفهومی کاربردی در صنعت گردشگری روستایی است. در تعریف خانه‌های دوم در فرهنگ جغرافیای انسانی جنستون آمده است: خانه‌ای که افراد ساکن در آن محل، در نقاط دیگر خریداری کرده و آن را به گردشگران اجاره می‌دهند. این خانه‌ها که برای آخر هفته و یا تعطیلات اجاره داده می‌شوند، مقاصد تفریحی دارند (خسروی نژاد و دیگران ۱۳۹۲: ۶۷). می‌توان خانه دوم را مقوله‌ای دانست که موجب پیشرفت گردشگری روستایی می‌شود. گسترش این موضوع در منطقه‌های روستایی اکثراً بعد از جنگ دوم جهانی و متأثر از بیشتر شدن وسع مالی و درآمدی مردم می‌توان مشاهده کرد. در ایران پیدایش این پدیده از سابقه زیادی برخوردار است و به دوران قاجار برمی‌گردد و حتی بعضی از روستاها در شمال ایران با این پدیده سروکار داشتند (ضیایی و صالحی‌نسب ۱۳۸۷: ۷۳). امروزه یکی از فعالیت‌های پیشرو در بخش اقتصاد، گردشگری روستایی هست. تحقیقات نشان داده است که میان سه عنصر زیر ارتباطی وجود دارد: ۱- جذب کردن گردشگران، ۲- فزونی درآمدهای اقتصادی. امروزه یکی از فعالیت‌های پیشرو در بخش اقتصاد، گردشگری روستایی هست.

منطقه مورد مطالعه

شهرستان اراک در فلاتی که در اطراف آن را کوهستان احاطه کرده، قرار دارد. روستای میقان در دهستان مشهد میقان در شهرستان اراک در استان مرکزی واقع شده است. روستای میقان در ۱۱ کیلومتری شمال اراک در نزدیکی کویر میقان از توابع بخش مرکزی شهرستان اراک است که در مختصات ۴۹ درجه و ۳۲ درجه طول شرقی و ۳۴ درجه و ۱۳ دقیقه عرض شمالی واقع شده است. ارتفاع متوسط این روستا از سطح دریا ۱۶۳۰ متر است (طرح هادی روستای میقان).

تصویر ۱. موقعیت روستای میقان در نقشه استان مرکزی

منبع: (www.markazi.irib.ir)

روستای میقان از قدمتی بالغ بر ۲۸۰۰ سال برخوردار است که متأسفانه طی ۴۰ سال اخیر مورد بی‌توجهی مردم و مسئولین قرار گرفته است و این امر موجب ترک روستا توسط اهالی و مخروبه شدن آن شده است. طبق اطلاعات به‌دست‌آمده قدمت تاریخی روستای میقان به حدود سال‌های ۸۱۰ ق.م؛ یعنی دوره مادها و زمانی که به فلات ایران می‌آیند بازمی‌گردد (طرح هادی روستای میقان). جمعیت روستا طی سال‌های ۱۳۴۵ تا ۱۳۶۵ با رشد جمعیت و طی سال‌های ۱۳۶۵ تا سال ۱۳۹۰ با کاهش جمعیت مواجه بوده است. در سال ۱۳۹۰ طبق سرشماری جمعیت برابر با ۳۰۴ نفر بوده است و در سال ۱۳۹۵ طبق آخرین سرشماری، ۱۹۵ نفر جمعیت دارد که این نشان‌دهنده‌ی خالی شدن روستا از سکنه است (سازمان آمار).

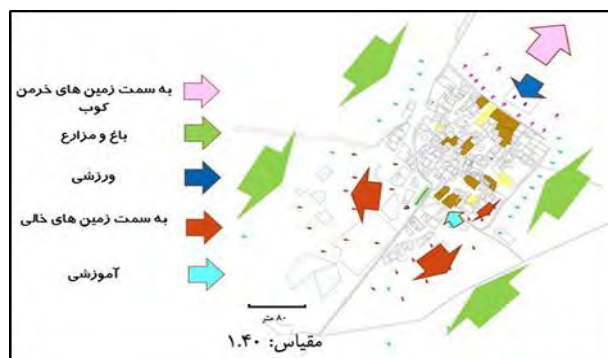
تصویر ۳. روند تغییر جمعیت و خانوار روستا از ۱۳۴۵ تا ۱۳۹۰
منبع: (سازمان آمار، ۱۳۹۰)

تصویر ۲. تحلیل سیر تطور روستای میقان
منبع: (طرح هادی روستای میقان)

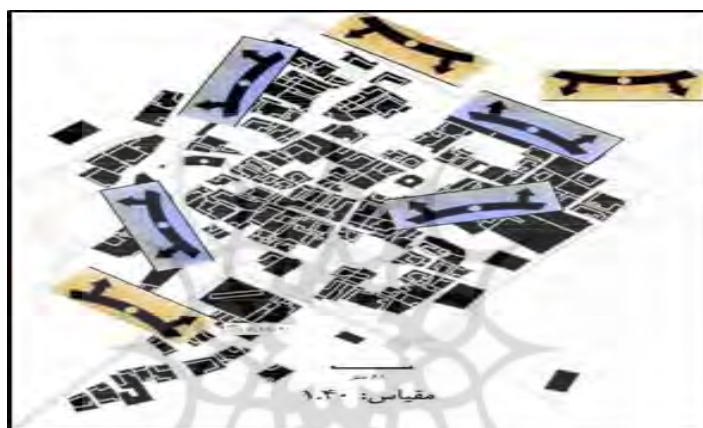
آب و هوای این منطقه دارای شرایط مدیترانه‌ای است و از ویژگی‌های آن فصل خشک و طولانی تابستان و دوره بارندگی در فصول سرد است. بر اساس بررسی‌های انجام‌شده و با توجه به ایستگاه اراک جهت باد غالب از سمت غرب به شرق است. باد غالب در نیمسال اول از شرق به غرب می‌وزد و منازل مردم را خنک می‌کند و در نیمسال

دوم از غرب به شرق می‌وزد که برای محصولات کشاورزی مضر است و باعث ریزش انگورها می‌شود (طرح هادی روستای میقان).

تصویر ۴. تعیین محدودیت‌ها و امکانات توسعه

منبع: (طرح هادی روستای میقان)

تصویر ۵. دید مطلوب

منبع: (طرح هادی روستای میقان).

یافته‌های پژوهش

در این پژوهش معیارهای چهارگانه SWOT به اتکای پژوهش‌های میدانی مصاحبه، مشاهده، توزیع پرسش‌نامه و نظرسنجی از متخصصان بومی و محلی، در چهار زمینه «جغرافیایی، اقلیمی، محیط زیستی»، «کالبدی، فضایی و عمرانی» و «فرهنگی-اجتماعی» و «اقتصادی» شناسایی شده است. جامعه آماری پژوهش که به‌عنوان متخصصان امر انتخاب شده است ۵۰ نفر شامل ۲۰ نفر از اهالی تحصیل کرده روستا، ۱۵ نفر از کارشناسان صنعت گردشگری، ۵ نفر از مدیران روستا و ده نفر از تحصیل کردگان مهاجر روستا که در شهر اراک ساکن هستند، بوده است.

جدول ۲. شناسایی نقاط قوت و ضعف (عوامل درونی) بر اساس معیارهای چهارگانه

عوامل درونی	نقاط قوت	نقاط ضعف
-------------	----------	----------

W1: نبود آب کافی و از بین رفتن قنات‌ها و پایین رفتن آب‌های زیرزمینی	S1: وجود قابلیت‌های طبیعی مثل تالاب و چشمه	معیارهای جغرافیایی، اقلیمی، محیط زیستی
W2: کوچه‌های خاکی روستا	S2: وجود جاذبه‌های جغرافیایی مثل چشم‌اندازهای زیبای کویری تالاب	
W3: کمبود درخت و گیاهان مناطق کویری	S3: وجود خاک حاصلخیز برای کشاورزی محصولاتی چون انگور، ذرت و گندم	
W4: کمبود سایه در روستا	S4: وجود امکانات مناسب دامداری	
W5: کم شدن آب تالاب	S5: وزش باد بسیار در روستا	
W6: سرازیر شدن فاضلاب شهری در تالاب	S6: وجود گونه‌های متنوع گیاهی و جانوری	
W7: آلودگی زیست‌محیطی کارخانه سولفات	S7: نزدیکی به شهر	معیارهای کالبدی، فضایی و عمرانی
W8: عدم توجه به خانه‌هایی با معماری خاص	S8: وجود مبلمان و سبک زندگی روستایی	
W9: اسفالت نامناسب جاده اصلی روستا	S9: نوساز و قابل نگهداری بودن بسیاری از خانه‌ها	
W10: عدم کف‌سازی نامناسب برخی از راه‌ها	S10: وجود خانه بهداشت	
W11: وجود چند پیچ خطرناک در جاده اصلی	S11: وجود زمین فوتبال و رختکن نوساز	
W12: کم بودن مبلمان و صندلی در مرکز محله‌ها	S12: وجود مدرسه دبستان	
W13: وجود خانه‌های مخروبه	S13: وجود زیرساخت‌های مخابراتی از قبیل تلفن ثابت و همراه	
W14: وجود زمین بایر زیاد	S14: وجود سیستم گازرسانی	
W15: قرار گرفتن ناهمگون بافت سنتی و جدید در جوار یکدیگر	S15: وجود دفتر پست بانک	
W16: نزدیکی کارگاه‌های صنعتی به خانه‌ها	S16: وجود سطل زباله در تمام محلات و معابر	
	S17: بهره‌مندی از لوله‌کشی آب	
W17: کاهش بعد خانوار در روستا	S18: وجود اماکن متعدد عمومی جهت گردهمایی مردم	معیارهای فرهنگی-اجتماعی
W18: کمبود تعداد افراد جوان در روستا	S19: وجود جاذبه‌های فرهنگی و تفریحی	
W19: مهاجرت و کاهش جمعیت	S20: وجود رسوم و مراسم سنتی	
W20: کمبود معلم در روستا	S21: باسواد بودن بیش از نصف جمعیت	
W21: فراموش شدن بسیاری از رسومات	S22: اشتغال درصد بالایی از جمعیت فعال روستا	معیارهای اقتصادی
W22: آبیاری سنتی زمین‌های کشاورزی و باغات	S23: وجود خاک حاصل خیز و زمین‌های کشاورزی زیاد روستا	- معیشتی
W23: کاهش سطح آب‌های زیرزمینی و حفر چاه‌های آب غیرقانونی	S24: آشنایی کامل تمام زنان روستا با قالی‌بافی	
W24: عدم توجه به مشاغل خانگی	S25: وجود چند دامداری در روستا و مزارع باغات انگور زیاد	
W25: تخریب آثار تاریخی از جمله حمام و قلعه‌ها		

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹

جدول ۳. شناسایی فرصت‌ها و تهدیدها (عوامل بیرونی) بر اساس معیارهای چهارگانه (مأخذ: نگارندگان)

تهدیدها	فرصت‌ها	عوامل بیرونی
T1: احتمال تمام شدن آب‌های زیرزمینی	O1: امکان احیاء راه‌ها	معیارهای جغرافیایی، اقلیمی، محیط زیستی
T2: احتمال گردوخاک و طوفان‌های شدید	O2: امکان گسترش کشاورزی و دامداری	
T3: مهاجرت دائمی پرندگان	O3: امکان کاشتن درختان و گیاهان	
T4: از بین رفتن تالاب و گونه‌های گیاهی و جانوری	O4: امکان استفاده از انرژی‌های جایگزین مثل توربین	
T5: احتمال آلوده شدن خاک و منابع زیرزمینی	O5: کاشت درخت در مسر باد مزاحم	
T6: از بین رفتن تالاب و کم شدن پرندگان	O6: احداث تصفیه‌خانه فاضلاب	

مهاجر و آلودگی بیش‌ازحد روستا	
معیارهای کالبدی، فضایی و عمرانی	O7: استفاده از جاده قدیمی روستا که فاصله را تا شهر نصف می‌کند. O8: یکپارچه کردن و بهبود بخشیدن به وضع فعلی O9: ساماندهی مراکز محله برای راحتی اهالی O10: امکان تخریب و نوسازی بسیاری از خانه‌ها O11: امکان ساخت‌وساز و توسعه روستا O12: ساخت زمین ورزشی سرپوشیده مناسب O13: بهبود بخشیدن به وضع فعلی ساختمان مدرسه O14: تقویت آنتن دهی شبکه اینترنت O15: احداث اقامتگاه بوم‌گردی
T7: تصادفات خطرناک در محدوده روستا T8: تجمع معناتان در اطراف روستا T9: جمع شدن زباله‌های روستا و حتی شهر T10: از بین رفتن هویت معماری روستا T11: رفتن به روستاهای مجاور برای استفاده از خدمات ورزشی T12: رفتن دانش آموزان و جوانان از روستا و خالی شدن روستا از نیروی جوان T13: خشک شدن منابع آبی و مهاجرت به شهر T14: گسترش آلودگی در سطح روستا	O16: استفاده از عقاید مذهبی سکنه در جهت ارتقاء دانش فرهنگی آن‌ها O17: احداث پارک و سالن ورزشی O18: امکان جذب گردشگر O19: تأسیس مدرسه در مقاطع بالاتر O20: قوت بخشیدن و احیای رسومات O21: امکان افزایش مشاغل خانگی و حضور بیشتر بانوان
T15: از بین رفتن روستا T16: فراموش شدن مراسم و رسوم و شهری شدن T17: فرصت‌های شغلی در شهر برای جوانان روستا T18: کم شدن فعالیت‌های کشاورزی و دامداری و درخواست برای مشاغل شهری T19: ورود معناتان شهر به روستا	O22: احداث کارگاه‌های تولیدی کوچک زودبازده O23: با استفاده از آبیاری قطره‌ای و روش‌های مدرن کشاورزی می‌توان به یک قطب تولید غلات در استان تبدیل شد. O24: کاشت هدفمند گیاهان دارویی باعث ایجاد اشتغال و رونق آبادی می‌شود O25: امکان رونق صنعت گردشگری O26: احداث کارگاه‌های قالبی‌بافی و صادرات فرش دستباف و صنایع دستی
T20: نبود برنامه شغلی، طرح‌های حمایتی که باعث می‌شود تعداد بیکاران و مهاجران افزایش یابد. T21: عدم توجه به کمبود آب و آبیاری سنتی باعث ایجاد مشکلات اساسی از جمله کمبود آب و نابودی کشاورزی که باعث ویرانی و از بین رفتن روستا می‌شود.	

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹

جدول ۴. وزن‌دهی و رتبه‌بندی نقاط قوت و ضعف (مأخذ: نگارندگان)

ردیف	عوامل درونی	وزن به درصد	رتبه	امتیاز درونی
۱	S1: وجود قابلیت‌های طبیعی مثل تالاب و چشمه	۳.۷	۴	۱۴.۸
۲	S2: وجود جاذبه‌های جغرافیایی مثل چشم‌اندازهای زیبای کویری تالاب	۲.۹	۵	۱۴.۵
۳	S3: وجود خاک حاصلخیز برای کشاورزی محصولاتی چون انگور، ذرت و گندم	۲.۵	۳	۷.۵
۴	S4: وجود امکانات مناسب دامداری	۱.۲	۳	۳.۶
۵	S5: وزش باد بسیار در روستا	۱.۶	۲	۳.۲

۶	S6: وجود گونه‌های متنوع گیاهی و جانوری	۱.۶	۳	۴.۸
۷	S7: نزدیکی به شهر	۱.۸	۴	۷.۲
۸	S8: وجود مبلمان و سبک زندگی روستایی	۱.۶	۱	۱.۶
۹	S9: نوساز و قابل نگهداری بودن شمار زیادی از خانه‌ها	۱.۸	۳	۵.۴
۱۰	S10: وجود خانه بهداشت	۲.۸	۳	۸.۴
۱۱	S11: وجود زمین فوتبال و رختکن نوساز	۱.۶	۳	۴.۸
۱۲	S12: وجود مدرسه دبستان	۱.۹	۲	۳.۸
۱۳	S13: وجود زیرساخت‌های مخابراتی از قبیل تلفن ثابت و همراه	۲.۵	۴	۱۰
۱۴	S14: وجود سیستم گازرسانی	۳	۵	۱۵
۱۵	S15: وجود دفتر پست بانک	۲.۵	۳	۷.۵
۱۶	S16: وجود سطل زباله در تمام محلات و معابر روستا	۱.۲	۲	۲.۴
۱۷	S17: بهره‌مندی از لوله‌کشی آب	۲.۴	۴	۹.۶
۱۸	S18: وجود اماکن متعدد عمومی جهت گردهمایی مردم روستا مانند مساجد	۱.۵	۳	۴.۵
۱۹	S19: وجود جاذبه‌های فرهنگی و تفریحی مثل پارک	۱.۵	۱	۱.۵
۲۰	S20: وجود رسوم و مراسم سنتی	۱.۷	۳	۵.۱
۲۱	S21: باسواد بودن بیش از نصف جمعیت	۲.۴	۳	۷.۲
۲۲	S22: اشتغال درصد بالایی از جمعیت فعال روستا	۲.۳	۳	۶.۹
۲۳	S23: وجود خاک حاصل خیز و زمین‌های کشاورزی زیاد روستا	۲.۵	۵	۱۲.۵
۲۴	S24: آشنایی کامل تمام زنان روستا با قالی‌بافی	۲.۶	۳	۷.۸
۲۵	S25: وجود چند دامداری در روستا و مزارع اطراف	۲	۲	۴
۲۶	W1: نبود آب کافی و از بین رفتن قنات‌ها و پایین رفتن آب‌های زیرزمینی	۲.۵	۵	۱۲.۵
۲۷	W2: کوچه‌های خاکی روستا	۱	۲	۲
۲۸	W3: کمبود درخت و گیاهان مناسب مناطق کویری	۱.۸	۲	۳.۶
۲۹	W4: کمبود سایه در روستا	۱	۱	۱
۳۰	W5: کم شدن آب تالاب	۲.۷	۴	۱۰.۸
۳۱	W6: سرازیر شدن فاضلاب شهری در تالاب	۲.۵	۳	۷.۵
۳۲	W7: آلودگی زیست‌محیطی کارخانه سولفات سدیم	۲.۶	۴	۱۰.۴
۳۳	W8: عدم توجه به خانه‌هایی با معماری خاص و زیبا	۱.۷	۱	۱.۷
۳۴	W9: اسفالت نامناسب جاده اصلی روستا	۲	۳	۶
۳۵	W10: عدم کف‌سازی نامناسب در برخی از راه‌ها	۱.۵	۲	۳
۳۶	W11: وجود چند پیچ خطرناک در جاده اصلی	۲	۳	۶
۳۷	W12: کم بودن مبلمان و صندلی در مرکز محله‌ها	۱	۱	۱
۳۸	W13: وجود خانه‌های مخروبه	۲	۳	۶
۳۹	W14: وجود زمین بایر زیاد	۱.۸	۲	۳.۶
۴۰	W15: قرار گرفتن ناهمگون بافت سنتی و جدید کنار یکدیگر	۱.۳	۱	۱.۳
۴۱	W16: نزدیکی کارگاه‌های صنعتی به خانه‌ها	۲	۳	۶
۴۲	W17: کاهش بعد خانوار در روستا	۲.۵	۳	۷.۵
۴۳	W18: کمبود تعداد افراد جوان در روستا	۲.۲	۳	۶.۶

۴۴	W19: مهاجرت تعداد زیادی از مردم و کم شدن جمعیت	۲.۸	۴	۱۱.۲
۴۵	W20: کمبود معلم در روستا	۱.۵	۲	۳
۴۶	W21: فراموش شدن بسیاری از رسومات	۱.۳	۲	۲.۶
۴۷	W22: آبیاری زمین‌های کشاورزی و باغات به روش سنتی	۲.۵	۴	۱۰
۴۸	W23: کاهش سطح آب‌های زیرزمینی و حفر چاه‌های آب غیرقانونی	۱.۸	۴	۷.۲
۴۹	W24: عدم توجه به مشاغل خانگی	۱.۴	۳	۴.۲
۵۰	W25: تخریب آثار تاریخی از جمله حمام و قلعه‌ها	۱.۵	۳	۴.۵
	جمع کل	۱۰۰		۳۱.۲۸

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹

جدول ۵. وزندهی و رتبه‌بندی فرصت‌ها و تهدیدها (مأخذ: نگارندگان)

ردیف	عوامل درونی	وزن به درصد	رتبه	امتیاز درونی
۱	O1: امکان احیاء راه‌ها	۲	۳	۶
۲	O2: امکان گسترش کشاورزی و دامداری	۲.۴	۴	۹.۶
۳	O3: امکان کاشتن درختان و گیاهان	۲.۳	۳	۶.۹
۴	O4: امکان استفاده از انرژی‌های جایگزین مثل توربین	۱.۵	۲	۳
۵	O5: کاشت درخت در مسر باد مزاحم	۲	۳	۶
۶	O6: احداث تصفیه‌خانه فاضلاب	۱.۸	۴	۷.۲
۷	O7: استفاده از جاده قدیمی روستا که فاصله را تا شهر نصف می‌کند.	۲	۵	۱۰
۸	O8: یکپارچه کردن و بهبود بخشیدن به وضع فعلی	۱.۸	۲	۳.۶
۹	O9: ساماندهی مراکز محله برای راحتی اهالی	۲	۲	۴
۱۰	O10: امکان تخریب و نوسازی بسیاری از خانه‌ها	۱.۶	۳	۴.۸
۱۱	O11: امکان ساخت‌وساز و توسعه روستا	۲.۱	۴	۸.۴
۱۲	O12: ساخت زمین ورزشی سرپوشیده مناسب	۱.۱	۲	۲.۲
۱۳	O13: بهبود بخشیدن به وضع فعلی ساختمان مدرسه	۱.۸	۳	۵.۴
۱۴	O14: تقویت آنتن دهی شبکه اینترنت	۲.۵	۳	۷.۵
۱۵	O15: احداث اقامتگاه بوم‌گردی	۳.۷	۵	۱۸.۵
۱۶	O16: استفاده از عقاید مذهبی سکنه در جهت ارتقاء دانش فرهنگی آن‌ها	۱.۶	۲	۳.۲
۱۷	O17: احداث پارک و سالن ورزشی	۱.۸	۳	۵.۴
۱۸	O18: امکان جذب گردشگر	۲.۴	۴	۹.۶
۱۹	O19: تأسیس مدرسه در مقاطع بالاتر	۳	۳	۹
۲۰	O20: قوت بخشیدن و احیای رسومات	۲	۲	۴
۲۱	O21: امکان افزایش مشاغل خانگی و استفاده بیشتر از بانوان	۲.۸	۳	۸.۴
۲۲	O22: احداث کارگاه‌های تولیدی کوچک زودبازده	۲	۴	۸
۲۳	O23: استفاده از آبیاری قطره‌ای و روش‌های مدرن کشاورزی	۳.۲	۵	۱۶
۲۴	O24: کاشت هدفمند گیاهان دارویی باعث ایجاد اشتغال و رونق آبادی می‌شود	۱.۸	۳	۵.۴
۲۵	O25: امکان رونق صنعت گردشگری	۲.۷	۵	۱۳.۵
۲۶	O26: احداث کارگاه‌های قالی‌بافی و صادرات فرش دستباف و	۲.۴	۳	۷.۲

صنایع دستی			
۲۷	T1: احتمال تمام شدن آب‌های زیرزمینی	۳.۶	۵
۲۸	T2: احتمال بلند شدن گردوخاک و طوفان‌های شدید	۱.۸	۳
۲۹	T3: مهاجرت دائمی پرندگان و خشک شدن گیاهان	۱.۸	۳
۳۰	T4: از بین رفتن تالاب و گونه‌های گیاهی و جانوری	۲.۶	۳
۳۱	T5: احتمال آلوده شدن خاک و منابع زیرزمینی	۲.۲	۲
۳۲	T6: از بین رفتن تالاب و کم شدن پرندگان مهاجر و آلودگی بیش از حد	۱.۷	۳
روستا			
۳۳	T7: تصادفات خطرناک و مرگ‌ومیر در محدوده روستا	۲	۳
۳۴	T8: تجمع معتادان در اطراف روستا	۲.۲	۴
۳۵	T9: جمع شدن زباله‌های روستا و حتی شهر	۲.۴	۴
۳۶	T10: از بین رفتن هویت معماری روستا	۱.۲	۳
۳۷	T11: رفتن به روستاهای مجاور برای استفاده از خدمات ورزشی	۱.۶	۲
۳۸	T12: رفتن دانش آموزان و جوانان از روستا و خالی شدن روستا از	۲.۱	۳
نیروی جوان			
۳۹	T13: خشک شدن منابع آبی و مهاجرت به شهر	۲.۸	۴
۴۰	T14: گسترش آلودگی در سطح روستا	۱.۸	۴
۴۱	T15: از بین رفتن روستا	۱.۸	۴
۴۲	T16: فراموش شدن مراسم و رسوم و شهری شدن	۱.۷	۲
۴۳	T17: فرصت‌های شغلی در شهر برای جوانان روستا	۲.۲	۴
۴۴	T18: کم شدن فعالیت‌های کشاورزی و دامداری و درخواست برای	۲	۴
مشاغل شهری			
۴۵	T19: ورود معتادان شهر به روستا	۲.۳	۴
۴۶	T20: نبود برنامه شغلی، طرح‌های حمایتی که باعث می‌شود تعداد	۱.۷	۴
	بیکاران و مهاجران افزایش یابد.		
۴۷	T21: عدم توجه به کمبود آب و آبیاری و ایجاد مشکلات اساسی	۲.۶	۴
	از جمله کمبود آب		
۳.۴۸۶	جمع کل	۱۰۰	

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹

تدوین راهبردهای مدیریت روستا

با توجه به وزن‌دهی به دست آمده، رویکرد اصلی تدوین راهبردها، رویکرد تهاجمی خواهد بود. در جدول ۶، استراتژی‌های راهبردی برای مدیریت روستایی مبتنی بر توسعه گردشگری، تبیین شده است.

جدول ۶. تحلیل راهبردهای مدیریت روستایی مبتنی بر توسعه گردشگری روستای میقان (مأخذ: نگارندگان)

عنوان کلی راهبرد	لیست راهبردها
تهاجمی (SO)	توسعه زیرساخت‌های صنعت گردشگری داخلی و خارجی مانند احداث هتل مبتنی بر نقاط قوت طبیعی مانند تالاب و زیرساخت‌های مصنوعی مانند وجود سیستم گازرسانی
	توسعه کشاورزی مکانیزه با توجه به وجود منابع آب و خاک حاصلخیز
	توسعه مراکز دامپروری سبک و سنگین با توجه به نزدیکی روستا به شهر که بسیاری از هزینه‌ها را کم می‌کند.

<p>احداث زیرساخت‌های پرورش آبزیان با توجه به وجود تالاب مشارکت دادن هرچه بیشتر اهالی روستا در فرصت‌های شغلی صنعت گردشگری که ماهیتاً صنعتی مدنی با تفاخر اجتماعی بالاست و از مهاجرت جوانان روستا به شهر جلوگیری می‌کند.</p> <p>بهره‌برداری حداکثری از گردشگری داخلی فصلی به‌ویژه در ایام نوروز جهت تأمین سرمایه جهت فعالیت در سایر ماه‌های سال</p> <p>تنوع بخشیدن به فعالیت‌های گردشگری و نیز تسهیل فعالیت آژانس‌های گردشگری داخلی و خارجی</p>	
<p>توسعه زیرساخت‌های کشاورزی به‌ویژه در زمینه آبیاری مکانیزه و قطره‌ای با توجه به تهدید کاهش منابع آب</p> <p>برگزاری کلاس‌های آموزشی و کارگاه‌های عملی استفاده از راهکارهای عملیاتی کاهش مصرف آب در کشاورزی و نیز توجه مالی فواید آن</p> <p>در نظر گرفتن محلی مخصوص جمع‌آوری زباله‌های شهری و هدایت مراکز تولید زباله به آن سمت و نیز حذف امکان تجمع زباله در سطح روستا با تغییر کاربری زمین به فضای سبز و نیز نورپردازی در شب جهت حضورپذیری افراد</p> <p>تسریع در جمع‌آوری زباله‌ها توسط مسئولین با مکانیزاسیون بیشتر و نیز آموزش بیشتر از طریق کلاس‌ها و تبلیغات میدانی</p>	<p>تنوع (ST)</p>
<p>ارائه مشوق‌های سرمایه‌گذاری برای ورود سرمایه به روستا و جلوگیری از مهاجرت ارائه معافیت‌های مالیاتی برای سرمایه‌گذاران در صنعت گردشگری روستا، کشاورزی و دامداری</p> <p>بهبود شرایط مسیرهای دسترسی از حیث استانداردهای روساختی و زیرساختی</p> <p>توانمندسازی فعالیت‌های تبلیغی و اطلاع‌رسانی جهت ایجاد انگیزه در سرمایه‌گذاری در روستا</p>	<p>بازنگری (WO)</p>
<p>استفاده حداکثری از امکانات مکانیزه مصرف آب در کشاورزی و دامداری</p> <p>آموزش حداکثری مدرم و فرهنگ‌سازی در راستای جدی گرفتن کمبود آب در روستا و راهکارهای صرفه‌جویی در مصرف آب خانگی</p> <p>استفاده از نیروی متخصص جهت منابع محدود آب در سطح روستا</p> <p>افزایش مشارکت‌های خصوصی در راستای تولید انرژی‌های تجدیدپذیر در سطح روستا</p> <p>استفاده حداکثری از پنل‌های خورشیدی جهت تولید برق و انرژی گرمایی و تخصیص تسهیلات جهت سرمایه‌گذاران در این امر</p> <p>تدوین برنامه جامع حفاظت اکولوژیکی از منابع آب و سایر منابع طبیعی اعم از گونه‌های جانوری و گیاهی</p> <p>ایجاد مشوق‌های لازم جهت بازگشت جمعیت جوان به روستا و ترویج سبک زندگی سالم در طبیعت</p>	<p>تدافعی (WT)</p>

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹

نتیجه‌گیری و دستاورد علمی پژوهشی

نتایج حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد که ظرفیت بنیادین روستا روستای میقان مبنی بر وجود تالاب زیبا و تنوع گونه‌های گیاهی و جانوری پیرامون آن به‌مثابه یکی از مهم‌ترین نقاط قوت و تمایز این روستا، می‌تواند مبنای مدیریت راهبردی روستا در راستای توسعه پایدار آن باشد و این امر نیز مورد توجه اهالی روستا و جامعه نخبگان

محلی است. بر اساس امتیازهای به دست آمده، رویکرد اصلی مدیریت راهبردی تهاجمی (SO) تشخیص داده شده است. روستای میقان می‌تواند به یکی از جدیدترین مقاصد گردشگری طبیعی داخلی تبدیل شود و در افق درازمدت می‌تواند زمینه توسعه پایدار همیشگی روستا را فراهم سازد. نزدیکی روستا به شهر، هرچند تهدیدهایی مانند جذب آلودگی‌های شهر، تجمع زباله‌ها و نیز ورود معتادان شهر به روستا را با خود به همراه دارد، اما ظرفیت مهمی در توسعه زندگی حومه‌ای، سرمایه‌گذاری سودآور در نزدیکی شهر و نیز کاهش هزینه‌های حمل‌ونقل را به همراه دارد. اشتغال پایدار با توسعه صنعت گردشگری و فرصت‌های شغلی وابسته به آن، مدیریت صحیح منابع طبیعی، آب و خاک، دامداری و کشاورزی، صنایع تولیدی کوچک زودبازده تضمین می‌شود.

امر کاربردی در پیشبرد و پیاده‌سازی طرح توسعه گردشگری در روستای میقان، براساس همبستگی متغیرها که از داده‌های میدانی حاصل شده است، مشارکت مردمی و درگیر کردن ساکنان و توان‌افزایی آنان در چرخه پایدار تولید ثروت از طریق گردشگری و نیز پرورش ماهی در تالاب است. همچنین مشارکت ساکنان در ارتقای سطح بهداشتی روستا و نیز تغییر کاربری زمین جهت جلوگیری از انباشت زباله و مکانیزاسیون جمع‌آوری زباله، از مهم‌ترین راهکارهای حل مسئله ارزیابی می‌گردد. طراحی فضاهای اقامتی با کیفیت فضایی روستایی با توجه به بازنمایی شیوه‌های تولید خانگی از تأثیرگذارترین شیوه‌های تقویت گردشگری بین‌المللی در روستاست. با توجه به یافته‌های پژوهش، همکاری نظام مدیریت روستایی با مؤسسه‌های گردشگری داخلی و بین‌المللی و نیز هتل‌ها و دفاتر هواپیمایی در راستای تقویت و تسهیل افزایش بازدید گردشگران واجد اهمیت است.

- منابع

آسایش، حسین، قنبری، نوذر (۱۳۸۷)، مدیریت روستایی در ایران، کرمانشاه: انتشارات دانشگاه آزاد واحد کرمانشاه.
 ابراهیمی، محمداصادق (۱۳۹۲)، مؤلفه‌های توسعه کارآفرینی روستایی شهرستان کرمان، کارآفرینی و کشاورزی، سال اول، ش ۱: ۸۳-۹۲.

ازکیا، مصطفی (۱۳۹۶)، جامعه‌شناسی توسعه و توسعه نیافتگی روستایی ایران، چاپ یازدهم، تهران، نشر اطلاعات.
 ازکیا، مصطفی، کامور، نجمه (۱۳۹۲)، توسعه پایداری گردشگری روستایی در روستای چاشم شهرستان مهدی‌شهر، مطالعات توسعه اجتماعی ایران، سال پنجم، ش ۳، تابستان ۱۳۹۲: ۱۰۷-۱۲۳.

ایمانی جاجرمی، حسین، عبدالهی، مجید (۱۳۸۸)، بررسی تحولات مدیریت روستایی در ایران از مشروطیت تا زمان حاضر، راهبرد، دوره ۱۸، ش ۵۲: ۲۴۴-۲۲۱.

بدری، سید علی، موسوی، سید عارف (۱۳۸۸)، مدیریت نوین روستایی، تهران: انتشارات اشتیاق نور.
 توکلی، مرتضی (۱۳۹۱)، بررسی مشارکت مردمی در رابطه با سطح توسعه روستایی، مطالعه موردی روستای گرم سالاررضا، همایش ملی توسعه روستایی: ۱-۷.

حیدری مکرر، حمید، سنجرانی، زهره (۱۳۹۶)، بررسی رابطه مدیریت مطلوب روستایی و کارآفرینی روستایی، کنفرانس ملی پژوهش‌های نوین در مدیریت، حقوق، اقتصاد و علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کازرون.
 خسروی نژاد، محبوبه (۱۳۹۲)، گردشگری خانه‌های دوم و روابط متقابل شهر و روستا، اطلاعات جغرافیایی سپهر، ش ۸۴، دوره ۲۱: ۶۶-۶۹.

رحمانی، صادق، کریمی، وحید (۱۳۹۴)، اکوتوریسم روستایی رویکردی در جهت توسعه روستایی، سومین همایش ملی انجمن‌های علمی-دانشجویی رشته‌های کشاورزی و منابع طبیعی، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران.

- رضایی، روح‌الله (۱۳۹۱)، واکاوی عملکرد شوراهای اسلامی روستایی در شهرستان ابهر (مطالعه موردی: روستای خیر آباد)، مجله فناوری‌های نوین کشاورزی، سال پنجم، شماره ۲: ۴۵-۶۲.
- رضوانی، علی‌اصغر (۱۳۸۲)، جغرافیا و صنعت توریسم، چاپ پنجم، تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور.
- رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا و قادری، اسماعیل (۱۳۸۱)، نقش گردشگری روستایی در توسعه روستایی (نقد و تحلیل چارچوب نظریه‌ای)، برنامه‌ریزی و آمایش فضا، دوره ۶، ش ۲: ۲۳-۴۱.
- زنگنه، یعقوب (۱۳۹۰)، بحثی پیرامون سرمایه اجتماعی و رابطه آن با مدیریت و اقتصاد شهری (مطالعه موردی: مشهد و سبزوار)، نشریه علمی-پژوهشی مدیریت شهری و روستایی، ش ۲۷: ۲۲۳-۲۳۶.
- سعیدی، پرویز (۱۳۸۸)، نقش مدیریت نوین روستایی در کارآفرینی و ایجاد اشتغال روستاها، مجله راهبرد یاس، ش ۱۹: ۱۷۱-۱۸۷.
- ضیایی، محمود و صالحی نسب، زهرا (۱۳۸۷)، گونه‌شناسی گردشگران خانه‌های دوم و بررسی اثرات کالبدی آنها بر نواحی روستایی مورد مطالعه: رودبار قصران، پژوهش‌های روستایی جغرافیای انسانی، ش ۶۶: ۷۱-۸۴.
- طاهری، ابوالقاسم (۱۳۷۸)، حکومت‌های محلی و عدم تمرکز، تهران: انتشارات قومس.
- طوسی، رمضان (۱۳۹۳)، کارآفرینی روستایی و تعیین عوامل مؤثر بر آن (مطالعه موردی: روستاهای شهرستان مینودشت)، مجله پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی، سال سوم، ش ۸: ۱-۱۱.
- فاضل بیگی، محمدمهدی، یآوری، غلامرضا (۱۳۸۸)، تعاون روستایی سرآغازی بر توسعه کارآفرینی، تعاون، سال بیستم، ش ۲۰۶ و ۲۰۵: ۴۱-۶۲.
- مهدوی، داوود، کریمی‌پور، زری (۱۳۹۱)، تدوین الگوی مطلوب مدیریت نوین روستایی ایران، گاهنامه پژوهشی دانشگاه پیام نور استان چهارمحال و بختیاری، ش ۶: ۱-۱۶.
- میردامادی، سیدمهدی (۱۳۹۲)، شناسایی چالش‌های توسعه‌یافته مهارت‌های کارآفرینی زنان روستایی استان قم، کار و جامعه، ش ۱۶۶: ۵۴-۵۸.
- نجفی کانی، علی‌اکبر (۱۳۹۳)، سنجش وضعیت توسعه کارآفرینی در مناطق روستایی مورد مطالعه: دهستان استرآباد شهرستان گرگان، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، سال چهارم، ش ۱: ۳۷-۵۶.
- هادیانی، زهره (۱۳۸۹)، بررسی اثرات اقتصادی گردشگری در شهرهای مذهبی مورد شناسی: کلان‌شهر قم، چهارمین کنگره بین‌المللی جغرافیدانان جهان اسلام، زاهدان.
- هاشمی، سیدسعید (۱۳۹۰)، تبیین نقش دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی در توسعه کارآفرینی روستایی مهاباد استان یزد، پژوهش‌های روستایی، شماره ۱، سال دوم: ۹۳-۱۱۴.
- Cowley, M. & Gillmor, D. A. (2008). Culture economy 'integrated tourism' and 'sustainable rural development': evidence from western Ireland, In: M.ROBINSON, GUY. Sustainable rural systems, sustainable agriculture and rural communities, Ashgate.
- Robinson, G (1990). Countryside reception management', In M. Pacione (editors) Applied Geography: Principles and Practice, London: Routledge.
- Sayahi Kashi, J. (2004). A country papers for Islamic Republic of Iran, Report of the APO (Asian Productivity Organization), the Seminar on role of local communities and institution in integrated rural development, 185-19, June 2002 (ICD-SE-3-01); Tehran, Iran.
- Warn, S. (1999). Recreation and tourism: A Changing Industry, Nelson Thrones.
- Williams, S. (2009). Tourism Geography a new synthesis, New York: Routledge.